

YÖNETİCİ VE ÇALIŞANLAR PERSPEKTİFİNDE KOCAELİ MEDYASI VE SORUNLARI*

Deniz Elif Yavalar**

Özet

Yerel medya demokrasi için vazgeçilmezdir. Çalışmanın amacı bağlamında Türkiye’de yerel medyanın gelişim süreci genel olarak ele alındıktan sonra Kocaeli medyasının gelişimi ve temel sorunları ele alınmıştır. Bu sorunlar ele alınırken; tirajları, dinlenme ve izlenme oranları yüksek olan gazete, radyo, televizyonlar seçilmiş, buralarda farklı departmanlarda çalışanlar ve yöneticileriyle yapılan söyleşiler bağlamında ortaya konulmaya çalışılmıştır. Yapılan söyleşilerden yola çıkarak, Kocaeli medyasında yaşanan sorunlar, yaygın medyada yaşanan sorunlara bir çok yönde benzer özellikler göstermekle birlikte, yerel medya çalışanlarının en önemli şikayetlerinin; haber ve bilgi kaynaklarına ulaşmada sıkıntı, haber yazarken kendilerini özgür ve bağımsız hissetmemeleri, çalışma koşulları, aldıkları ücretten duyulan memnuniyetsizlik, istihdam, sendikasılaştırma, meslek içi eğitimin yetersizliği; yerel medya yöneticilerinin en önemli şikayetlerinin resmi ilan pastasından yeterince pay alamamak, ticari ilan ve reklam yetersizliği, öz sermaye, prestij, teknolojiyi yakalayabilme zorluğu, reyting-tiraj sorunu, kalifiye eleman sıkıntısı, devletin yerel medyayı yeteri kadar desteklememesi ve hukuksal sorunlar olduğu tespit edilmiştir. Bu sorunların çözümü için de devlet desteği, mahalli medyanın kendi arasında iyi ilişkiler kurması, yöre halkının sahip çıkması, yerel sanayiden daha çok destek görmek ve yeni yasal düzenlemeye olan ihtiyaç önerileri getirilmiştir. Bunlar yapıldığı takdirde yerel medyanın sorunlarının büyük ölçüde çözüleceği kanısına varmış bulunmaktayız.

Anahtar Kelimeler: Yerel Medya, Gazete, Televizyon, Radyo, Kocaeli

KOCAELİ MEDIA AND PROBLEMS FROM MANAGERS AND WORKERS PERSPECTIVES

Abstract

Local media is indispensable for democracy. The purpose of study in the context of Turkey's development process in the local media in general, addressed the media after the development of Kocaeli and basic problems are discussed. While these issues be addressed; circulation and rest and be monitored with high rates of newspaper, radio, television, and selected to work in different departments, and administrators here in the context of the interview were put in place. Developed from the way the media Kocaeli problems, common in the media problems, a multi-direction similar features to the show, the local media employees the most important complaints, news and information resources to reach hardship, news writing themselves free and independent do not feel, working conditions, they charge through the dissatisfaction, employment, union activities, vocational training of lack of local media managers of the most important complaint from the official posting pasta give enough shares, commercial advertisement and advertising failure, equity capital, prestige, technology to capture the challenges, the rating-circulation problems, shortage of qualified workers, the state's local enough to support the media and legal issues that have been identified. To solve this problem, the state support, local media itself establish good relations between the local people out of the owner of the local industry to see more support from the new legal regulations and the need to bring the proposal is. These are the problems of the local media had largely resolved in the blood are found.

Keywords: Local Media, Newspaper, TV, Radio, Kocaeli.

* Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından kabul edilen “Yerel Medya Bağlamında Kocaeli Medyası ve Sorunları” isimli yüksek lisans tez özeti.

** Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans mezunu.

Giriş

Yerel medya, kendi bölgesinin, bulunduğu ilin, ilçenin; kamuoyu adına sorunlarını, taleplerini dile getirirken ulusal haberlerden farklı olarak, o yörede yaşayan insanları ilgilendiren haberlere geniş yer veren; yerel unsurları ve yerel sorunları ortaya çıkaran, yerel sorunlar karşısında halkı bilgilendiren ve kamuoyu oluşturan kitle iletişim araçlarıdır. Yerel medyanın; demokrasi ve çokseslilik adına yönetimleri denetleme şansı vardır. Bu özelliği; varolduğu yerde yaşanan sorunların içerisinde olması ve birebir denetleme şansı olmasından kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda; devlet ve millet arasında köprü kurarak, yörenin sesi olma özelliğini taşımaktadır. Demokrasinin daha sağlıklı işlemesi için farklı seslerin bulunması gerekir. Bu yönüyle yerel medya, farklı görüş ve düşüncelerin ifade edilmesi suretiyle demokrasinin olmazsa olmaz şartlarından biri haline gelmiştir. Ancak; geçmişten günümüze birçok işlevi yerine getiren yerel medyanın; mesleki, ekonomik ve hukuksal olmak üzere çok önemli sorunları mevcuttur. Bu yüzden, yaygın medya karşısında geride kalarak, işlevlerini yerine getirirken sıkıntılarla karşı karşıya kalmaktadır. Atatürk'ün "Fazilet Adaları" olarak nitelendirdiği yerel basın için sorunların başında, özellikle ekonomik sıkıntılar gelmektedir. Bununla bağlantılı olarak çalışan kalitesi de düşmektedir. Kalifiye eleman sıkıntısı yerel medyanın profesyonellikten uzaklaşmasına neden olmaktadır. Bu nedenle, yaygın medyaya karşı alternatif medya oluşturması oldukça zor görünmektedir.

Bu noktadan hareketle yerel medya ve sorunları, Kocaeli örneğinde incelenecektir. Kocaeli Medyası da söz konusu sorunları yaşayan illerimizdendir. Bu çalışma, Kocaeli yerel medyası üzerine yapılmış, yerel medyaya örneklem oluşturması bakımından İzmit'teki gazete, radyo, televizyonlarla sınırlı tutulmuştur. Yerel medyanın sorunları ortaya koyma açısından İzmit örneğinden yola çıkılarak yapılan bu çalışma, somut

veriler elde etmek adına önemlidir. Araştırmanın amacına uygun olarak, 15 Eylül – 15 Kasım 2008 tarihleri arasında yerel medya mensupları ile yüz yüze söyleşiler gerçekleştirilmiştir. Önceden bir soru formu hazırlanmış olup, böylelikle görüşmecinin istenmeyen konularda görüş bildirmesi önlenmiştir. Söyleşiler, İzmit'teki yerel medya çalışanları ile sınırlı tutulmuştur. İzmit yerel medyasında faaliyetlerine devam eden 6 gazete, 3 televizyon ve 15 yerel radyoda çalışan medya mensuplarını temsilen 8 yönetici, 4 çalışan ve Gazeteciler Cemiyeti Şube Başkanı ile söyleşi yapılmıştır. Bu söyleşilerdeki temel amaç, İzmit medyasının sorunlarını hem çalışanlar hem de yöneticiler açısından sorgulamaktır. Her iki kesimden de alınan yanıtlar ışığında, İzmit yerel medyasının, dolayısıyla medya çalışanlarının problemleri ve çözüm önerileri ortaya konmuştur.

1. Türkiye'de Yerel Medyanın Gelişimi

Osmanlı'da ilk gazete çıkaran kesim, yabancı devlet sefaretleri ve azınlıklar olmuştur. Türkiye'de ilk gazeteyi 1795 yılında Fransızlar çıkarmışlardır. Gazetenin adı Bulletin de Nouvelles "haber bülteni" dir. Daha sonraki yıllarda Fransız büyükelçisi Bulletin de Nouvelles yerine, 1796'da iki yıl kadar yaşayabilen La Gazete Française de Constantinople'yı çıkarttı. Ocak 1824'de ise İzmir'de Smyrnen adlı gazete yayımlanmaya başladı. Hem sayı hem de etkinlik açısından Osmanlı topraklarında Türkçe dışı basının en önemli kesimini oluşturan ve 1864 tarihine kadar yayımlanan bu Fransızca gazeteler dışında, yine bu tarihe kadar Rumca basın olarak 1831'de Filos Ton Neon, 1832'de Takvim-i Vekayi'nin Rumcası olan Otomanikos Minitör, 1838'de Amalthia, 1850'de Bizantis, Ermenice basın olarak 1831'de Lirokir, 1839'da İştemeran Bidani Kidelyalts, 1852'de Masis, 1863'de Jamanak, Bulgarca basın olarak 1842'de Ljuboslowije, 1848'de Çarigradski Vestnik,

Arapça basın olarak 1798'de Arapça, Türkçe, Fransızca olarak üç dilde yayımlanan Le Courier d'Eqpte, 1828'de Arapça-Türkçe Vekay-i Mısıriye ve Yahudi basını olarak 1846'da Sha Area Mızrah, 1862'de Torak Zion çıkmıştır. Bunlar dışında Osmanlı devleti hudutları içinde Almanca, Arnavutça, Çerkezce, Farsça, Gürcüce, Hırvatça, Hintçe, İngilizce, İtalyanca, Kürtçe, Rumence, Rusça, Sırpça ve Urduca dillerinin içinde yer aldığı yirmiye aşkın dilde yayın yapan gazete yayımlanmıştır ki; Osmanlı gazeteciliği bir yerel gazetecilik tarihidir denildiğinde söz konusu gazetecilik olgusunu açıklamaya yetecek bir rakamdır (Çakır, 1997, 35-38). Türk basın tarihi, matbaanın Türkiye'ye girişinden yaklaşık bir asır sonra yayımlanmaya başlayan Vekayi-i Mısıriye (1828) ile başlatılır. Yarı Türkçe yarı Arapça olarak yayımlanan bu gazeteyi, 1830 yılının sonunda yarı Türkçe yarı Rumca Vekayi-i Giridiye isimli gazete takip eder. Bu iki gazete dışında, Osmanlı ülkesinde yayımlanan ilk Türkçe gazete Takvim-i Vekayi'dir. 1 Kasım 1831 yılında Osmanlı Devleti'nin resmi yayın organı olarak yayın hayatına başlayan gazeteyi 1840 yılında Türkçe olarak yayımlanmaya başlayan yarı özel gazete Ceride-i Havadis takip eder (Çakır, 1997, 39). Özel girişim gazetelerinin ortaya çıkmasıyla devletin özel gazeteler üzerinde denetim kurma ihtiyacı ortaya çıkar. 1857 yıllarında izinsiz litograf matbaaları arttığı için bu alanda yasal düzenleme yapılarak 1908'e kadar yürürlükte kalacak olan Matbaalar Nizamnamesi yayımlanır. Takvim-i Vekayi, Ceride-i Havadis, Tercüman-ı Ahval ve Tasvir-i Efkâr varken 1852'de Fransa kralının çıkardığı kararname örnek alınarak 1864 tarihli Matbuat Nizamnamesi yürürlüğe girer. 1862'den beri yayımlanmakta olan Tasvir-i Efkâr'ın muhalif tutumuna 1866'da Muhbir, Ayine-i Vatan ve Utarit gibi gazetelerin katılmasıyla 1867'de hükümete gazeteleri kovuşturma hakkı veren ve 1909'a kadar yürürlükte kalacak olan Ali Kararnamesi çıkar. Basın özgürlüğü tamamen kaybolur. Ancak bu kararname basının dinamizmini frenleyemez

(Çığ, 2007, 62-63). Türkler tarafından çıkarılan ilk özel gazete; 21 Ekim 1860 tarihinde Agah Efendi tarafından çıkarılmaya başlanan Tercüman-ı Ahval yayımlanmaya başlar. Resmi görüşün dışındaki konulara el atabilmesi, toplumun dertlerini dile getirmesi, zamanla okuyucu mektuplarına yer vermesi, ansiklopedik bilgiler dağıtmasıyla yoğun ilgi gören gazeteyi, 27 Haziran 1862'de Şinasi'nin çıkardığı bir fikir gazetesi olarak değerlendirilen Tasvir-i Efkâr takip eder. Osmanlı yapısı içerisinde Türk unsurunun haklarını savunan gazete ilk kez kamuoyunun önemini vurgulamıştır (Çakır, 1997, 39). 1868'de Türkçe-Rumca dilinde Edirne'de Edirne gazetesi, 1869'da Türkçe-Rumca dilinde Trabzon'da Trabzon gazetesi, Bursa'da 1869'da Türkçe-Ermenice yayımlanan Hüdavendigâr Gazetesi, 1869'da Konya'da Türkçe-Rumca Konya Gazetesi, 1872'de Türkçe dilinde Kastamonu'da Kastamonu Gazetesi, 1872'de Türkçe-Rumca dilinde Adana'da Seyhan Gazetesi, 1874'de Ankara'da Türkçe yayımlanan Ankara Gazetesi, 1874'de İzmir'de Türkçe yayımlanan Aydın Gazetesi, 1878'de Sivas'ta Türkçe yayımlanan Sivas vilayet gazeteleri günümüz anlamında bir yerel gazetecilikten öte devletin yeni yapılanmasının bir parçasıdır (Aydeniz, 2007, 10-16). 1876 yılına kadar İstanbul'da 13'ü Türkçe, 35'i diğer dillerde toplam 48 gazete yayımlanmıştır (Çığ, 2007, 70-73). II. Meşrutiyet'ten sonraki geçen altı yıllık zamanda Osmanlı topraklarında 1600 yayın başvurusu yapılmıştır. Aynı dönemde İstanbul'dan Anadolu'ya matbaalar taşınmış, hemen her kentte özel girişimcilere ait Türk basımevleri kurulmuştur (Duman, 2007, 82-83). Ama ne yazık ki, hürriyet ortamı çok fazla devam etmez. Önce İstanbul'da yaşanan 31 Mart Hadise'si ve birbiri ardına çıkan savaşlar basını olumsuz etkiler. İstanbul basını ve yerel basında bu dönem boyunca oluşan kamplaşmaya ve azınlık gazetelerine gösterilen hoşgörü, savaşla birlikte yerini kontrol altındaki basına bırakmıştır. Sıkı denetim ve mürekkep, kağıt gibi temel baskı malzemelerin fiyatlarının

hızla yükselmesiyle küçük tirajlı çoğu gazete kapanmış, yayını sürdürülebilenler ise sadece İttihat ve Terakki iktidarının açıklamalarına yer veren bir çizgide yayın hayatlarına devam etmişlerdir (Koloğlu, 1994, 60). Anadolu'da Milli Mücadele'nin ilk gazetesi "İrade-i Milliye Gazetesi"dir. Erzurum Kongresi'nden sonra Sivas'a gelen Mustafa Kemal'in 4 Eylül 1919'da Sivas Kongresi'ni topladığı sırada, Kuva-yi Milliye sözcülüğünü yapmak ve kurtuluş hareketiyle ilgili düşüncelerini yaymak amacıyla 14 Eylül 1919'da yayınlanmaya başlamıştır. Mustafa Kemal'in Erzurum ve Sivas kongrelerinin yapıldığı sıralarda ülke içindeki olayları, ulusal bağımsızlık hareketini başlatanlara halkın duyduğu destek ve güveni, yurtiçinde ve yurtdışında kamuoyuna süratle iletme amacıyla Sivas'ta İrade-i Milliye ve ardından da Hakimiyet-i Milliye gazetelerinin yayımlanmasını sağlamıştır. Erzurum'da yayımlanmaya başlayan Albayrak, Envar-i Şarkîye Gazetesi, Antalya'da Anadolu Gazetesi, Kayseri'de Adana'ya Doğru Gazetesi, Edirne'de Ahali, Samsun'da Güneş, Ankara'da Mefkure, Balıkesir'de İzmir'e Doğru, Bolu'da Dertli Gazetesi, Trabzon'da İstiklal Gazetesi, Konya'da Öğüt Gazetesi, Kastamonu'da Açık göz Gazetesi, Adana'da Yeni Adana Gazetesi gibi Anadolu'nun dört bir yayınında çıkan gazeteler milli mücadeleyi destekleyici övgü dolu ifadelerle yer verir (Gündüz, 2007, 91-95). Adana'da Ferda, Balıkesir'de İrşad, Kastamonu'da Ferda, İzmir'de Köylü, Şark, Musavat ve İslahat, Edirne'de Teemmin, Bandırma'da Adalet, Bursa'da Mücadele ve Bursa adlı Milli Mücadele karşıtı gazeteler yayımlanmıştır (Şeker, 2007, 40-41). Basın Türk ulusu için vatanın kutsal olduğu düşmana asla verilemeyeceği konusunda halkı bilinçlendirmek ve mücadeleye sürüklemek bakımından milli mücadeleyi destekler. Kitlesele mücadeledeki rolü, kamuoyu oluşturmadaki gücünün idrakine varan milli mücadele planlayıcıları para ve diğer bazı imkanlarla basına destek verirler. Haber temininde ve malzemede gazetelere kolaylık sağlanır, ajanslar kurulur hatta

gazeteciler bir süre askere alınmazlar. Bu destek Anadolu içlerinde basının gelişimi için son derece faydalı olur (Duman, 2007, 85). Cumhuriyetin ilanından DP'nin iktidara geldiği 1950 yılına kadar, ülkede sivil bürokratik sistem hakim olmuştur. Anadolu Basını'nı etkileyen bir başka gelişme ise 1928 Harf Devrimidir. Özellikle bu durum, yerel basını ulusal basına göre daha fazla etkilemiştir. Arap Alfabeti yerine Latin Alfabeti'nin kabulü basında sıkıntılar yaratmıştır. Okuyucu ve diğer desteklerle yaşam savaşı veren basın, teknik ve okuyucunun hazır olmaması gibi nedenlerle yok olma sürecine girmiştir. Sadece devletin desteğinden çıkan ve yeterli sermaye birikimine sahip kişilerin gazeteleri ayakta kalabilmiştir. 1930'lu yılların başında Serbest Fırka'nın kurulması etkin bir muhalefet aracı olarak Anadolu'da basının tekrar yaygınlık kazanmasına neden olmuş, ancak bu durumda çok uzun sürmemiştir. 1930'lu yılların ortalarında, Avrupa'da yayılmakta olan faşizmden etkilenen tek parti yöneticileri, basın üzerindeki baskılarını ve basını kontrol altına alma çabalarını yoğunlaştırmışlardır. Basın organları arasında iktidar ile muhalifler arasında hakarete varan tartışmaların çıkması, partinin kapatılması ve Menemen olayı basının üzerine tekrar gidilmesine neden olmuştur. Bu ortamda hazırlanan 70 maddelik Matbuat Kanun'u tasarısı 1931 yılında kabul edilmiştir (Girgin, 2001, 122-124). Buldukları yörede gazete çıkarmak isteyenlere en yüksek mülki amire beyanname verme zorunluluğu getiren 1931'de çıkarılan Matbuat Kanunu ile bütün muhalefet susturulmuştur. Birliğin kurulmasındaki temel amaç, basını devlet tarafından denetim altına almaktır. Matbuat Kanunu'ndan sonra 1935'lere geldiğimizde Ankara'da ilk kez bir basın kongresi düzenlenmiş, bu kongrede basının amaçları anlatılmaya çalışılmış ve bir basın birliği kurmak amaçlanmıştır. Birinci Basın Kongresi (1935) olarak adlandırılan bu kongre, bir yıl sonra tekrar toplanmayı kararlaştırmıştır; fakat 1975 yılına kadar toplanamamıştır. Tek partili dönemde, daha

sonraları Ceza Kanunu'nda değişiklik (1938) yapılmış ve 1940-1947 yılları arasında da sıkıyönetim dönemi yaşanmıştır. İkinci Dünya Savaşı başlayınca, 22 Kasım 1940'ta bazı illerde geçerli olmak üzere, bir ay süreli sıkı yönetim ilan edilmiştir. Üçer aylık dönemler için uzatılarak, 1947 Kasım ayına kadar süren sıkı yönetim de basına yeni sınırlamalar getirmiştir. Bu dönemde gazeteler hem hükümet, hem de sıkı yönetim kararlarıyla kapatılmıştır (Girgin, 2001, 127). Kurtuluş Savaşından sonra, susan İstanbul basını yine ön plana geçmiş, yerel basın ise bir duraklama dönemine girmiştir. Bu duraklama 1946 yılına, çok partili döneme geçişe dek sürmüştür. 1945 Aralık ayında Cumhuriyet halk partisinden istifa eden Celal Bayar'ın 1946 Ocak ayında Demokrat Parti'yi (DP) kurmasıyla çok partili hayata geçilmiştir. Yapılan ilk seçimi Cumhuriyet Halk Parti'si (CHP) kazansa da seçimlere hile katıldığı hakkındaki bilgilerin Demokrat Parti'ye ilginin artmasını ve basın üzerindeki baskıların yumuşatılmasını gündeme getirmiş; hükümete gazete kapama yetkisini veren kanun maddesi 1946 yılında kaldırılmıştır. Çok partili siyasal hayata geçilmesi ve siyasal partilerin Anadolu'da örgütlenmesi basında kamplaşmalar ve gelişmeleri beraberinde getirmiştir. İstanbul ve Ankara'da yeni gazeteler çıkmış ve varolanlarda basına büyük özgürlükler vaat eden DP'yi desteklemişlerdir. Yeni gazetelerin en önemlileri Hürriyet, Milliyet, Vatan, Akşam, Yeni Sabah, Tanin, Tasvir, Zafer'dir. Cumhuriyet gazetesi bile DP'yi desteklerken CHP'nin yayın organı konumundaki Ulus tirajını kaybetmiştir. Diyebiliriz ki; DP ile birlikte Anadolu'da yerel gazetecilik furyası başlamıştır. 1946 yılında 202 gazete ve 302 dergi yayınlanıp ve günlük tirajları yüz bine yaklaşmıştır. Aynen II. Meşrutiyet'in başında olduğu gibi birçok gazete yayımlanmıştır. Çok partili dönemin başladığı DP'li gazetelerin yoğunlukta olduğu yerel basın iktidar tarafından da desteklenmiştir (Şeker, 2007, 46). Ancak, bu süreç iktidarın bazı

gazetelere eleştirilmesiyle başlayan gerginliğin tırmanması sonucu 1954'de sona ermiştir. DP döneminde bir taraftan gazetelere destek verilirken, bir taraftan da gazetecilere çeşitli cezalar verilmiştir. Hükümet 1960'a kadar yürürlükte kalacak olan yeni bir kanun çıkararak namus, şeref ve haysiyete tecavüz edilmesi veya hakarete bulunulması veya itibar kırarak veya şöhret veya servete zarar verebilecek bir hususun isnat edilmesi durumunda ağır para cezaları getiren ve bu suçları şikayet olmadan savcıların soruşturmasını emreden düzenlemeler getirerek, basın özgürlüğünü son derece kısıtlamıştır. 1955'te çıkan 6-7 Eylül olaylarının ardından sıkıyönetim ilan edilmiş olması da beraberinde basının haber verme özgürlüğünü kısıtlayıcı çok önemli yasaklar getirmiştir. 1957 yılında kağıt ithalatının sadece devlet eliyle yapılacağına ilişkin kararı ve 1958'de resmi ilan ve reklamların devlet eliyle dağıtılacağı hususundaki uygulama basına yasal baskıların yanında ekonomik baskıların da getirildiğini göstermektedir. Bu gelişmelerin ardından 1960 yılına yaklaştıkça iktidarla basın arasındaki gerginlik artmış ve DP döneminde 2 bin 324 basın mensubu hakkında tahkikat yapıldığı gibi 8 yüz gazetecide çeşitli cezalar almıştır. Basın-iktidar ilişkilerinin son derece gerginleştiği bu dönemde, 1960 askeri müdahalesi yapılmıştır. Milli Birlik Komitesi, Basın Kanunu ve diğer yasal düzenlemelerle uygulamaya sokulan basın özgürlüğünü kısıtlayıcı maddeleri yürürlükten kaldırarak Basın Ahlak Yasası'nı çıkartmış, yasayı yürütmekle görevli Basın Şeref Divanı'nı kurmuştur. Milli Birlik Komitesi, 1961 yılında resmi ilan ve reklam dağıtımını yapmak üzere Basın İlan Kurumu'nu faaliyete sokarak besleme basının önüne geçmiş, yerel basını canlandırmıştır. Gazetecilere çeşitli haklar sağlayan 212 Sayılı Yasa'nın çıkarılmasıyla da gazeteciliğin profesyonel bir meslek oluşu yolunda önemli bir adım atılmıştır. Anayasaya gazetelerin sansür edilemeyeceği, toplatılmayacağı, kapatılmayacağı, gazete çıkarmak için izin alınamayacağı, matbaalara ve basın

araçlarına el konulamayacağı gibi önemli hükümler konulmuştur. 1960'lardan sonraki yıllarda yerel basını çok derinden etkileyecek olan gelişme, ulusal gazetelerin diğer illere taze gazete dağıtmak amacıyla yeni dağıtım organizasyonları oluşturması olmuştur. Ankara, Adana, İzmir gibi kentlerde baskı tesisleri kuran ulusal basında, bu yöntemi ilk uygulayan gazete Akşam Gazetesidir. Bunu Hürriyet, Milliyet ve Tercüman gazeteleri takip etmiştir. 1960-1970 yılları arasında ulusal basın çok büyük ilerlemeler kaydetmiş ve haber ağırlıklı gazeteler yüksek tirajlara ulaşmıştır. 1970 yılında ordu, artan öğrenci olaylarını, artan sosyal ve ekonomik bunalımları, grevleri, işyeri işgalleri gibi sorunları öne sürerek Cumhurbaşkanı'na bir muhtıra sunmuş ve hükümet istifa ederek yerine asker güdümündeki yeni yönetime bırakmıştır. Ardından 11 ilde sıkıyönetim ilan edilerek 1961 anayasası ile güvence altına alınan gazetelerin toplatılmayacağına ilişkin madde değiştirilmiştir (Şeker, 2007, 50-52). 1977 seçimlerinin ardından Türkiye'de istikrar sağlayıcı bir hükümetin kurulamaması ülkemizi siyasi-ekonomik-toplumsal açıdan çöküş noktasına getirmiş ve ekonomik kriz siyasal iktidarsızlıkla eklenince gruplaşmalara, çatışmalara yol açmıştır. Terör de baş gösterince zaten bozuk olan ekonomi sürekli para basımı nedeniyle enflasyona ve mala kaçışa neden olmuştur. 24 Ocak Kararları'nın ardından Türkiye'de, liberal politikaların bir sonucu olarak büyük sermayenin egemenliğinde mülkiyet yoğunlaşmalarının yaşandığı bir süreç başlamıştır (Işık, 2002, 143-148). Yaşanan gelişmeler tiraj dışında resmi-özel ilanlara daha fazla bağımlı kalmayı getirirken, resmi ilanlar için hükümete; özel ilanlar içinse ticari gruplarla ilişkileri iyi tutmaya yönlendirdi. Oluşan liberal ekonomi paralelinde basın dışı büyük ticari gruplar basın alanına yönelmeye başladılar. Basın sektöründe yoğunlaşma ve tekellerin oluşumu başlamış oldu. Durum böyle olunca basına karşı bir güven sorunu ortaya çıkmıştır. Türk demokrasisi 1960 ve 1971

yıllarındaki kesintilerin ardından, 12 Eylül 1980 askeri müdahalesiyle bir kez daha kesintiye uğramıştır. 12 Eylül 1980 askeri müdahalesinden genel seçimlerin yapıldığı 6 Kasım 1983 tarihine kadar olan dönemde yönetim sistemi olarak otoriter kuramın izleri görülmektedir. 12 Eylül döneminde gazetecilerin neyi yazıp neyi yazmayacakları sıkıyönetim komutanlarınca belirleniyordu. Gazeteciler durum böyle olunca askeri yönetimi rahatsız etmeyecek uyumlu ve düşük profilli çizgi izleme yoluna gitmişlerdir. Bu dönemde gazetecilerin düşünce ve ifade özgürlüğü sınırlanırken; yapılan toplu sözleşme ve grev yasalarındaki değişiklikler ile gazeteciler iyiden iyiye güçsüzeleştirilir. 7 Kasım 1982 'de kabul edilen 1982 Anayasası'nın 28, 29, 30. maddeleri basın özgürlüğünü düzenlemektedir. 28. madde basının hür olduğunu ve sansür edilemeyeceğini vurguladıktan sonra basımevi kurmak için izin alma ve mali teminat yatırma şartı aranmayacağını hükme bağlayarak, liberal kuramın ana ilkelerinde olan serbestlik şartını güvence altına almıştır. Ayrıca, 82 Anayasası'nın 133. maddesi ile radyo ve televizyon yayıncılığı alanında öngörülen devlet tekeli, 1993 yılında çıkarılan bir kanunla kaldırılarak, 1990 yılında fiilen yayın hayatına başlayan ticari radyo ve televizyonların yasal bir zemine oturtulması sağlanmıştır (Işık, 2002, 160). 1980'lere kadar basın işletmeleri çoğunlukla salt gazetecilik gelirleriyle kendisini çevirirken, 1980'lerden itibaren basın işletmeleri holding çatısı altında çok sayıda sektörde faaliyet gösteren sermaye guruplarının parçası haline geldi. Türkiye'de medyaya sektör dışında ilk sermaye girişi Aydın Doğan'ın 1980 yılında Milliyet'i satın almasıyla başladı. Aydın Doğan'ın ardından Libya'da inşaatçılık yapan Hisarbank'ın sahiplerinden Kozanoğlu-Çavuşoğlu gurubu 1982 yılında Güneş Gazetesi'ni çıkararak sektöre girdi. 1990'lı yıllarda Asil Nadir, Günaydın'ı satın alarak medyaya el attı ve sonra Güneş Gazetesi ve

Gelişim Yayınları'nın sahibi oldu. İzmir bölgesinde daha çok yerel gazetecilik yapan Bilgin ailesi de, 1985 yılında İstanbul'a gelerek Sabah'ı çıkarmaya başladı. 1993 yılında Aydın Doğan'ın, Hürriyet'i de almasıyla tekelleşme yoğunlaşmaya başladı. 1990'lar ve sonrası medyada çapraz tekelleşmenin yaygınlaştığı, Doğan Grubu, Bilgin grubu, Çukurova grubu gibi gurupların gazete, dergi, ajans, radyo, televizyon gibi farklı medya işletmelerinin yanı sıra medya dışı sektörlerde de ticari işletmelere sahip oldukları dönem oldu (Erdoğan, 2007, 43). Doksanlı yıllarda basın sektöründe tekelleşme hakim olmaya başlamış ve gazeteci patronun yerine işadamı patron kimliğine geçmiştir. Ulusal basın; Bab-ı Ali'den İkitelliye, medya plazalara taşınmıştır.

Türkiye'de radyo yayınlarının başlaması dünya ülkelerinin pek gerisinde kalmamıştır. Teknik olarak ilk düzenli radyo yayınları Amerika Birleşik Devletleri'nde 1920'de, Türkiye'de ise 7 yıl gecikmeli olarak 1927 yılında başlamıştır. Devlet girişimlerinden önce Türkiye'de sesin nakledilmesi konusunda 1923'de denemeler yapılmaya başlanmıştır. 8 Eylül 1926'da Türkiye'de ilk radyo istasyonlarının kurulmasına karar veren hükümet, radyoların işletilmesini ve yayın hakkını Telsiz Telefon Türk Anonim Şirketi (TAŞ) adı altında Fransızlarla ortak olarak kurulan şirkete, o dönemlerde BBC'nin çalışma yöntemine benzer bir yöntemle on yıllığına vermiştir. Yayın yapma imtiyazını alan TAŞ; PTT'den 5-7 kw gücünde iki verici kiralamış ve bunları yayın yapacak hale getirmek için donanım eklemiştir. TAŞ, ayrıca biri Ankara'da diğeri İstanbul'da olmak üzere iki radyo stüdyosu kurmuştur. Böylelikle 1927 yılında İstanbul, Ankara'da 5 kw'lık vericilerle ilk radyolar yayın hayatına başlamıştır. TAŞ ve hükümet arasındaki anlaşmaya göre hükümet her türlü yönetim ve yayın işlerinde genel bir denetim hakkına sahipti. Durum böyle olunca gerek teknik, gerekse içerik ve mali yönden sıkıntılarla geçen bu on yıllık dönemin

ardından TAŞ sözleşmesini yenilememiş ve 1936 yılında PTT kendisi yüklenmiştir. Radyo yayıncılığında 1927-1936 arası dönemi Türkiye'de özel teşebbüsün elinde bir radyo yayıncılığı olmuştur. Bu dönemden sonra özel teşebbüs dönemi son bulmuş ve devlet tekelinde yayıncılık dönemi başlamıştır (Altunbaş, 2003, 25-28). Bu sistem için gerekli tekeli ise 9 Haziran 1937 tarih ve 3222 sayılı Telsiz Kanun'u getirmekteydi. PTT, İçişleri Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı gibi otoritelerin elinde içeriksel olarak gelişemeyen radyo, özellikle II. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla daha sıkı bir denetim altına alındı. Ankara'da 1938 yılı sonunda uzun dalga vericisinin hizmete girmesiyle önemli bir atılım yapılır. Ne yazık ki, doğu ve batı Anadolu ile ülkenin kuzey ve güneyinin uç kesimlerine yayın ulaşmıyordu. Ankara vericisinin dinleme alanı daralmış oluyordu. İstanbul Radyo'su, 1938 sonlarında devre dışı kaldığından artık İstanbul ve çevresi de yayınları alamamaya başladı. 1939 yılında farklı bir yapılanmaya gidilerek Başbakanlığa bağlı Matbuat Umum Müdürlüğü kurularak radyonun yönetimi bu kuruma devredilmiştir. 1940'da yürürlüğe giren 3837 sayılı Matbuat Umum Müdürlüğü yasasıyla kurum, tüm basın yayın ve turizm faaliyetlerinden sorumlu olmakla birlikte radyonun örgütsel yapılanmasından program düzenlemesine kadar sorumlu oluyordu. 1943 tarihinde 4475 sayılı kanunla Matbuat Umum Müdürlüğü üç yıl aradan sonra Basın Yayın Umum Müdürlüğü adıyla yeniden yapılandı. Radyo yönetimi bu yeni örgüt bünyesinde kurulan radyo dairesiyle, radyo heyetine verildi. 1946 yılında çok partili siyasal yaşamın başlatılması, genel olarak basın-yayın alanında özel olarak da radyo alanında birtakım değişikliklere zorunlu kılmıştır (Çakır, 2005, 27-33). 1950'de 150 kw'lık bir başka verici Ankara'da hizmete açıldı. 1959'da Ankara radyosunun 120 kw'lık vericisi iki katına çıkartıldı. 1961'de 2'şer kw'lık gücünde İstanbul, İzmir'de; 1962'de Ankara, Adana, Antalya, Gaziantep; 1963'de

Kars'da ve 1964'de Van'da il radyo istasyonları kuruldu. Ulusal radyoculuk politikası açısından bakılığında 1960'a kadar radyoculuğun verimsiz, çoğu tutarsız işlerin yer aldığı bir dönem olarak anılmaktadır (Çakır, 2005, 33-35). 1961 Anayasa'sı sonrası politik özgürleşme iletişim alanına da yansımış, düşünce özgürlüğünün sınırları genişletilerek, politik katılımı artıran gönüllü kuruluşların sayısı da artmıştır. Ancak ne var ki; rekabetçi bir politik tutum oluşturulmaya çalışılırken radyoda devlet tekelini kaldırılmamıştır. 1 Mayıs 1964'de yürürlüğe giren 359 sayılı yasa ile kamu hizmeti yayıncılığı esas çerçevesinde Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu kurulmuştur. Yasa ile TRT özerk, tarafsız ve tekel olarak nitelendirilmiştir. 12 Mart muhtırasının ardından TRT'nin özerkliği kaldırılmış, bu tarihten itibaren TRT daima iktidar partilerince kendi çıkarları doğrultusunda kullanılmıştır (Işık, 2002, 148-149). Hem anayasa hem de 359 sayılı yasa yayın tekelinin TRT'de olduğunu belirmesine karşılık yasanın geçici maddelerinde Polis Radyosu, Meteorolojinin Sesi Radyosu ve Mamak Muharebe Okulu radyolarının yayınına izin verilmiştir. 12 Mart 1971 muhtırasından sonra 29 Şubat 1972 tarih ve 1568 sayılı yasa ile TRT'nin özerkliği kaldırılmış ve kurumun sadece tarafsız bir kurum olduğu ifade edilmiştir. 1980 ihtilalinde sonra da TRT'nin yapısı ve kanunu değiştirilmiştir. 1983 yılında 2954 sayılı yeni TRT yasası çıkarılmıştır ve bu kanun uyarınca TRT'nin üstünde Radyo Televizyon Yüksek Kurulu kurulmuştur (Altunbaş, 2003, 32-33). 1980'li yıllarda yerel yönetimler, yasal düzenlemelerin olanak tanımamasına rağmen İstanbul Radyo-Televizyon Danışma Komitesi kurmuş ve yerel yönetimlerin radyo ve televizyon yayıncılığı yapması gerekliliğine dikkat çekmişlerdir. Bunun içinde, devlet tekelinin kaldırılması savunulmuştur. 1989 yılında yapılan Belediye seçimlerinden sonra, büyük kentlerde radyo kurma hazırlıklarına girişilmiştir. Büyük

kentlerden başka; İzmit ve Bodrum belediye radyoları da uzun süre yayın yapan radyolar arasında yerlerini almayı başarmışlardır. Genç Radyo, Kent FM, Power Fm, Energy Fm, İstanbul FM, Number One FM, Radyo Tek, Süper FM, Best FM, Metropol FM, Show Radyo ilk radyo yayına başlayan özel radyolardır. Türkiye'de TRT döneminde, TRT'nin radyo istasyon şebekesi tekel konumundayken 13 Nisan 1994'de 3984 sayılı Radyo Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce ve sonra sayıları artan radyo istasyonları reklam mecrası olarak radyo tercihinde artışa yol açmıştır ve bu dönemden sonra radyo ve radyo reklamcılığı önem kazanmıştır. 3984 sayılı yasal düzenlemeyle yayıncılık rahatlamış ve kargaşa son bulmuştur. Kanunla kurulan Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, radyo yayıncılarına reklâmla ilgili hükümler koyarak düzenleme yapmıştır. Kanuna göre, her yayın kuruluşu RTÜK'e aldığı reklamlardan pay vermek zorunluluğundadır. Bu pay yayın kuruluşlarının ilk 3 yılı için yüzde 4, sonraki yıllar için yüzde 5'tir. (Altunbaş, 2003, 48-52). 1990'lı yıllara gelindiğinde TRT'nin elinde bulunan radyo istasyonlarından başka; kamu kuruluşlarının yönetimindeki radyo istasyonları da yayınlarını sürdürmekteydi. Kuruluş maliyetinin televizyona göre düşük olması 1992 yılından başlayarak radyo sayısını arttırmıştır. Radyo alanında yaşanan bu durum bir süre sonra devlet tarafından engellenmek istenmiştir. Nisan 1993'de Ulaştırma Bakanlığı'nın yurt içinden yayın yapan radyo ve televizyonları kapatma kararına, ülke genelinde tepkiler gösterilmiştir. İç İşleri Bakanlığı, valiliklere gönderdiği genelgede özel radyo ve televizyonların 2813 Telsiz Yasa'sı, 2954 sayılı Radyo Televizyon Yasa'sı ve 3517 sayılı Radyo ve Televizyon İstasyonları'nın, PTT Genel Müdürlüğü Tarafından Kurulması ve İşletilmesi Hakkındaki Yasa gereğince kapatılmalarını istemiştir. Yurt genelinde

500'den fazla radyo istasyonunun kapatılması kararı toplum tarafından siyah kurdele takılarak protesto edilmiştir (Çakır, 2005, 43-44). Şu an Türkiye'de özel radyo yayıncılığının başlamasıyla birlikte RTÜK kayıtlarına göre resmi başvuru yapan ulusal, bölgesel ve yerel radyo sayısı 1196'dır. (Çakır, 2005, 27).

Televizyon 1960'lı yıllarda dünyada altın çağını yaşarken, Türkiye'de görüntüye dayanan elektronik haberleşmenin yapılıp yapılmaması tartışmaları sürdürülmekteydi. Radyo yayınları bile henüz ülkenin tamamına yapılamıyordu ve radyoya göre çok daha masraflı olan televizyon yayınına hükümet sıcak bakmıyordu. Nihayet TRT'nin kurum olarak dış ülkelerle kurduğu ilişkiler sonucu 1966-67 yıllarında Alman Hükümetince yapılan yardımlarla Ankara'da 5 kw'lık bir vericiyle televizyon yayınlarına başlandı. TRT dışında 1960'dan önceki yıllarda İstanbul Teknik Üniversitesi Televizyon'u Türkiye'de ilk televizyon yayınlarını gerçekleştirmiştir. 1952-1953 akademik yılında İTÜ televizyonu cuma günleri saat 17:00-18:00 saatleri arasında düzenli yayına geçmişti. Ancak; televizyon yayınlarını izleyebilmek için İTÜ'nün Gümüşsuyu'ndaki binasına gelmek gerekiyordu; çünkü o zamanlarda kimsede alıcı yoktu. İTÜ'nün yayınlarını dikkate almaz isek, Türkiye'de ilk televizyon yayınlarının 31 Ocak 1968'de gerçekleştiğini söyleyebiliriz. Ankara Televizyonu'nun, Mithat Paşa Caddesi'nde bir apartmanın alt katındaki stüdyodan deneme niteliğinde yapılan bu yayınlar, haftada üç gün ve üç saat olarak planlanmıştı. Ankara televizyonu 1970 yılı Ocak ayından itibaren yayınlarını haftada dört güne çıkarttı (Aziz, 1999, 17-19). Türk-Alman ekonomik işbirliği anlaşmasıyla 1971 yılında Almanya tarafından İstanbul Televizyonu kurulması çalışmalarına başlandı. 1974 yılına gelindiğinde, yayınlar haftada beş günden yedi güne çıkmıştı. Ülke yüzölçümünün yüzde 28'ine yayınlar ulaştırılıyordu. 1980 yılında TRT'de ikinci kanal denemeleri

başladı. 1982 yılında ise, günde yarım saatlik renkli yayın denemelerine yer verildi. 1986 yılında TRT'nin TV-2 kanalı yayınları başladı. 26 Mart 1985'de başlayan ikinci program yayınlarından İstanbul Televizyon'u sorumlu oldu. 1987 yılının başlarında da Hint okyanusu üzerinde faaliyet gösteren İntelsat V uydusundan üç televizyon programı taşımaya elverişli bir aktarıcı satın alındı. Bu sayede TV 1, TV 2 programlarının yurdun en ücra ve dağlık kesimlerine 180 cm. çapında bir çanak antenin yardımı ile ulaştırılması mümkün olmuştur. 2 Ekim 1989 yılında TV 3 ve GAP televizyonu, Türkiye'nin doğu ve güneydoğusundan yayın yapmaya başlamıştır. 28 Şubat 1990'da TV 5 diğer adıyla TRT-INT, Avrupa yayınlarına geçmiştir. 30 Temmuz 1990'da eğitim kanalı TV 4 deneme yayınları yapmaya başlamıştır. 1994 yılına geldiğimizde ise, TRT'nin 5 kanaldan yayını sürdürdüğünü görmekteyiz (Arapoğlu, 1994, 20-21). 1990 yılı öncesinde Türkiye'de TRT ulusal yayın yapan tek kurumdu. Cumhurbaşkanı Turgut Özal, 1990 yılında ABD gezisi sırasında yaptığı bir açıklamada yurtdışından Türkiye'ye yapılacak Türkçe yayınların yasal bir sakıncası olduğunu sanmadığını belirtti. Dolayısıyla bu doğrultuda dış memleketten kanal kiralayanlar Türkiye'ye yayın yapabileceklerdi. Özal'ın yaptığı bu açıklama Türkiye'de özel televizyonculuğun önünü açtı. Özel televizyonlara yer açabilmek için yasalardaki boşluğu değerlendiren Rumeli Holding sahipleri Kemal ve oğlu Cem Uzan Almanya'dan Türkiye'ye yönelik televizyon yayını yapabilmek için Eutelsat'tan iki kanal kiralamışlardı. 1 Mart 1990 tarihinden itibaren Eutelsat F5 uydusundan test sinyallerini yayınlamaya başlayan Magic Box Star 1 kanalı, 7 Mayıs 1990 tarihinde günde beş saat yayına başladı. Magic Box'ı 1992 yılında Teleon, Kanal 6, Show TV; 1993 yılında Cine 5, Kanal D gibi ulusal televizyonlar yayın hayatına başlayarak takip etti (Cankaya, 1997, 85-91).

2. Kocaeli Medyasının Genel Profili

2.1. Gazetelerinin Genel Profili

2. 1. 1. Kuruluş Tarihleri -Yayın Periyotları ve Gelirleri

Tablo 1: Kuruluş Tarihleri -Yayın Periyotları ve Gelirleri

Gazeteler	Kuruluş Tarihi	Periyodu	Özel İlan/R ekklam	Resmi İlan	Abone /Bayii Geliri
Özgür Kocaeli	19.09.1991	Günlük	7000 YTL	3000 YTL	3000
Kocaeli Gazetesi	11.05.1973	Günlük	2000–5000 TL	3000 YTL	1500
Kocaeli Demokrat	11.02.2006	Günlük	4000 YTL	2000Y TL	-
Bizim Kocaeli	29.08.2001	Günlük	5000 YTL	1500 YTL	-
Barış Gazetesi	1978	Günlük	2000 YTL	3000Y TL	1000
Çağdaş Kocaeli	17.01.2007	Günlük	3000 YTL	1000Y TL	-

2. 1. 2 Günlük Tiraj, Baskı, Abone, Bayi Satış Sayıları

Tablo 2. Günlük Tiraj, Baskı, Abone, Bayi Satış Sayıları

Gazeteler	Tiraj	Baskı Sayısı	Abone Sayısı	Bayii S. Sayısı
Özgür Kocaeli	8500	2500	700	1800
Kocaeli Gazetesi	1800	1250	300	800
K. Demokrat	1400	500	-	400
Bizim Kocaeli	2500	1000	-	450
Barış Gazetesi	600	400	200	50
Çağdaş Kocaeli	1000	700	-	500

2. 1. 3 Sayfa Sayısı ve İçerikleri

Tablo 3. Sayfa Sayısı ve İçerikleri

Gazeteler	Sayfa Sayısı	Yere Bölgesel Haber Sayfa Sayısı	Ulusal Haber Sayfa Sayısı
Özgür Kocaeli	12	10	2
Kocaeli Gazetesi	16	14	2
K. Demokrat	11	9	2
Bizim Kocaeli	16	14	2
Barış Gazetesi	12	10	2
Çağdaş Kocaeli	12	10	2

2. 1. 4. Kullandığı Teknolojiler

Tablo 4. Kullandığı Teknolojiler

Gazeteler	Sahip Teknoloji	Olduğu	Baskı Tekniği	Kullanılan Programlar
Özgür Kocaeli	Kendi matbaası,10 bilgisayar, 6 dijital fotoğraf makinesi,internet bağlantısı, AA ve İHA aboneliği	Düz ofset	Düz ofset	Corel, Photos hop, Quark
Kocaeli Gazetesi	Kendi matbaası, 15 bilgisayar, 3 dijital fotoğraf makinesi,internet bağlantısı, AA ve İHA aboneliği	Düz ofset	Düz ofset	Freehand, Photos hop
K. Demokrat	Kendi matbaası,11 bilgisayar, 10 dijital fotoğraf makinesi,internet bağlantısı, AA ve İHA aboneliği	Düz ofset	Düz ofset	Quark, Photos hop.
Bizim Kocaeli	Kendi matbaası, 10 bilgisayar, 4 dijital fotoğraf makinesi, internet bağlantısı, AA ve İHA aboneliği	Düz ofset	Düz ofset	Quark, Photos hop
Barış Gazetesi	6 bilgisayar, 2 dijital fotoğraf makinesi, internet bağlantısı, DHA aboneliği	Düz ofset	Düz ofset	Quark, Photos hop
Çağdaş Kocaeli	Kendi matbaası, 10 bilgisayar, 6 dijital fotoğraf makinesi, internet bağlantısı, AA ve İHA aboneliği	Düz ofset	Düz ofset	Corel, Quark

2. 1. 5. Çalışanlarının Cinsiyeti ve Eğitim Durumları

Tablo 5. Çalışanlarının Cinsiyeti ve Eğitim Durumları

Gazete ler	Kadın Sayısı	Erkek Sayısı	İletiş im	Üniversite	Lise	İlköğ retim
Özgür Kocaeli	7	9	1	2	11	2
Kocaeli Gazetesi	5	8	-	3	9	1
K. Demokrat	4	8	-	2	8	2
Bizim Kocaeli	6	9	3	4	8	-
Barış Gazetesi	4	6	1	4	5	-
Çağdaş Kocaeli	4	9	-	4	7	2

2.1.6. Çalışanlarının Görevleri ve Sosyal Güvenceleri

Tablo 6. Çalışanlarının Görevleri ve Sosyal Güvenceleri

Gazeteler	Haber	Tasarım	Yazar Sayısı	Matbaa	212'li	SSK	Bağ-Kur	Sosyal Güvence Yok
Özgür Kocaeli	7	2	7	3	4	8	3	1
Kocaeli Gazetesi	5	1	13 (7'sidi şardan)	2	4	6	2	1
K. Demokrat	4	1	6 (1'si dışardan)	2	2	7	2	1
Bizim Kocaeli	4	2	9 (2'si dışardan)	2	3	8	2	2
Barış Gazetesi	3	1	10 (6'si dışardan)	-	2	5	1	2
Çağdaş Kocaeli	3	1	7	2	-	10	2	1

2. 2. Radyolarının Genel Profili

2. 2. 1. Yayın Ağları-Frekansları, Hedef Kitle ve Aylık Reklam Sayısı

Tablo 7. Yayın Ağları-Frekansları, Hedef Kitle ve Aylık Reklam Sayısı

Radyolar	Yayın Ağları	Frekans	Hedef Kitle	Çaldıkları Müzikler	Aylık Reklam S.
Raks FM	Yerel	98.1	Genel	Türkçe Pop	25-30
Radyo Piramit	Bölgesel	100.3	Genel	TürkçePop ,TSM;THM	40
Radyo Şahin	Bölgesel	90.3	Genel	TürkçePop ,TSM;THM	35
Radyo Kocaeli	Yerel	93.5	Gençler	Türkçe Pop	20
Radyo Marmara	Yerel	92.4	Genel	Türkçe Pop	20-25
Radyo Şirin	Yerel	99.3	Gençler,	Türkçe, yabancı müzik	10-15
Radyo KYÖD	Yerel	95.7	30 yaş üstü	TürkçePop ,THM;TSM	25-30
Radyo Ki	Yerel	101.3	Gençler	Yabancı müzik	-
Radyo Mega	Yerel	93.3	Genel	Türkçe Pop	15-20
Radyo Çağdaş	Yerel	89.3	Orta yaşlar	Özgün Müzik,THM	10-15
RadyoNicomedia	Yerel	102.7	Genel	Türkçe Pop	20-25
Radyo Gonca	Yerel	89.2	Muhafazakar	İlahi	12-17
Radyo Mavi	Yerel	104.5	Orta yaş	TSM, THM	15-20
Radyo Tutku	Yerel	99.7	Muhafazakar	Arabesk	15-20

2. 2. 2. Cinsiyete Göre Çalışan Sayısı ve Sosyal Güvenceleri

Tablo 8. Cinsiyete Göre Çalışan Sayısı ve Sosyal Güvenceleri

Radyolar	Bayan	Bayan	SSK	Bağ-Kur	Basın Sigortası	Güvencesi Yok
Raks FM	3	3	2	1	-	3
Radyo Piramit	3	5	3	3	-	2
Radyo Şahin	4	7	5	3	-	3
Radyo Kocaeli	2	3	2	1	-	2
Radyo Marmara	3	5	2	2	-	4
Radyo Şirin	2	5	2	1	-	4
Radyo KYÖD	4	5	4	3	-	2
Radyo Kİ	3	2	-	-	-	-
Radyo Mega	4	3	2	1	-	4
Radyo Çağdaş	2	3	2	1	-	2
Radyo Nicomedia	3	4	2	3	-	2
Radyo Gonca	2	3	2	1	-	3
Radyo Mavi	3	5	3	-	-	5
Radyo Tutku	1	4	3	1	-	2

2. 3. Televizyonlarının Genel Profili

2. 3. 1. Kuruluş Yılları-Frekansları ve Aylık Reklam Sayısı

Tablo 9. Kuruluş Yılları-Frekansları ve Aylık Reklam Sayısı

Televizyonlar	Kuruluş Tarihi	Frekansları	Aylık Reklam Sayısı
TV 41	1994	UHF 25 ve VHF 24 bandı	20-25
Kocaeli TV	1995	UHF bandı 23 ve 48	15-20
Selam TV	1992	UHF 30 Kanal	7-10

2. 3. 2. Çalışanlarının Cinsiyetleri ve Eğitim Düzeyleri

Tablo 10. Çalışanlarının Cinsiyetleri ve Eğitim Düzeyleri

Televizyonlar	Kadın	Erkek	İletişim	üniversite	lise	ilköğretim
TV 41	8	12	2	4	12	2
Kocaeli TV	14	16	4	6	14	6
Selam TV	2	6	-	1	3	1

2. 3. 3. Çalışanlarının Görevleri ve Sosyal Güvenceleri

Tablo 11. Çalışanlarının Görevleri ve Sosyal Güvenceleri

Televizyonlar	Haber	Teknik	Program	Reklam	Diğer	SSK	Bağ-kur	Basın Sigortası	Güvenç Yok
TV 41	4	2	6	4	4	10	5	2	3
Kocaeli TV	4	5	9	6	6	17	7	3	3
Selam TV	1	1	2	1	1	2	3	1	-

3. Kocaeli Medyasının Sorunları

Toplum yaşamında yerel medya çok önemli işlevler üstlenir. Yerel medya; kent halkı, kentlerde bulunan kurumlar ve sivil toplum örgütleriyle bütünleşebilme, kültürel ve yerel mirasın korunmasında rol oynama, çoğulculuğun koruyucusu olma özelliğinden dolayı bireylerle iç içedir; hatta onlardan bir parçadır. Yaygın medyanın ulaşamadığı mahalli mekanlarda, yurttaşlık ve katılım olgusuyla bireyler kendi sesini bulmaktadır. Ancak, yerel medyanın işlevlerini yerine getirirken birçok sorunla karşılaşmakta olduğunu görmekteyiz. Kocaeli Medyası da, bu sorunları yaşayan illerimizdendir. İzmit yerel medyasında faaliyetlerine devam eden 6 gazete, 3 televizyon ve 15 yerel radyoda çalışan medya mensuplarını temsilen Kırmızı Kocaeli Gazetesi'nden Erkan NİGİZ, Çağdaş Kocaeli Gazetesi'nden

Kadri CİNKARATAŞ, Kocaeli Barış Gazetesi'nden Abbas ÇAKAR, Kocaeli Gazeteciler Cemiyeti Şube başkanı Volkan YÜKSEL, Raks FM'den Fatma Perihan KAHRAMAN, Piramit FM'den Mesut YETKİN ve Yusuf BİLGİÖZÜ, Radyo Şahin'den Eyüp MERCİMEK, Marmara FM'den Hande ASLAN, Kocaeli TV'den Turgay TÜYSÜZ, TV 41'den Pınar AYAZMA ve Faruk KAYA ile görüşülmüştür. Bu söyleşilerdeki temel amaç, İzmit medyasının sorunlarını hem çalışanlar hem de yöneticiler açısından sorgulamaktır. Her iki kesimden de alınan yanıtlar ışığında, İzmit yerel medyasının ve dolayısıyla medya çalışanlarının problemleri ve çözüm önerileri ortaya konmuştur.

Yapılan görüşmeler bağlamında gazete, radyo ve televizyon çalışanları sorunlarını ve çözüm önerilerini şu şekilde açıklamışlardır.

a) Haber Kaynakları Sorunu:

Yerel medyanın kaynakları genellikle valilik, belediye, adliye, il özel idaresi, siyasi parti il başkanlıkları gibi resmi kurumlarla ve ticaret, sanayi, esnaf odaları gibi kuruluşlarla sınırlı kalmaktadır. Haber kaynaklarının yerel ortamda ekonomik ve politik gücü elinde bulunduran çevrelerle sınırlı kalması halk adına yönetenleri ve güç sahiplerini denetleme işlevinin yerine getirilmemesine yol açmaktadır. Genel gazetecilik sorunu olarak tartışılan kaynaklarla ilişkiler, yerel medyada farklı ekonomik-politik ilişkilerinde etkisiyle medyanın birtakım güç odaklarının sözcüsü konumuna girmelerine yol açabilmektedir. Bir yandan yerel iktidar çevrelerinin tazyiki altında olan, bir yandan da merkezin sansasyona açık kendi çevresinden bile destek göremediği için direnemeyen yerel medyanın haberlerinin çifte manipülasyona uğradığı da öne sürülebilir. Diğer bir sorunda, basın mensuplarının resmi kurumlardan bilgi alamamalarıdır. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nu gerekçe gösteren kamu görevlileri, medya mensuplarına ilgili oldukları konularda dahi

bilgi vermekten kaçınılmaktadırlar. Yerel medya mensuplarının en fazla yakındıkları konuların başında gelen bu durum, haber kaynakları ile özel ilişki kurulması ile çözülmeye çalışılmakta olup, haberci kaynak ilişkisinde mesafeyi ortadan kaldırmaktadır. İşine gelmeyen çevrelerin medyayı hırpalamaması gerektiği düşüncesinden hareketle, genel yayın politikası çerçevesinin dışına çıkılmadan yapılan haberciliği eleştiren medya çalışanları editöryal bağımlılık sorunu hakkında yapılabilecek en iyi çözümün, basın mensubunun yayınlanmasını istediği haberinin sağlam verilerle destekledikten sonra ve haberin doğru, tarafsız olduğunu ifade edilmesinden geçtiğini ve kamu menfaatlerine zararlı bir durum karşısında somut belgelerle yapılan haberin bu problemi aşacağı görüşü ağırlıkla vurgulanmıştır. Yerel medyanın haber kaynaklarını kullanmalarına ilişkin bir başka nokta ise, ajans aboneliğidir. Yerel medya sınırlı sayıda çalışanıyla bütün haberleri takip edememektedir. Ancak, bu durum yerel haberlerinde ajanslardan alınması, yerel medyanın büyük bir kısmının ajans kaynaklı malzemelerden doldurulmasına sebep olmaktadır.

b) Ekonomik Sorunlar:

Yerel medya çalışanları, gazetecilik mesleğinin saatinin olmadığını her an bir yerlerde haber değeri taşıyan olayların olabileceği düşüncesi bağlamında zor şartlar altında çalıştıklarını ve emeklerinin karşılığını çok düşük ücretlerle almayı temel sorun olarak algılamaktadır. Çoğu medya mensubu sosyal güvenlik kapsamındadır ama; geçimlerini dahi sağlayamayacak düşük ücretlerle çalışmakta, örgütlenme ve sendika hakkı verilmemekte, iş sürekliliği ve ev güvencesi bulunmamaktadır. Genellikle ekonomik durumları, herhangi bir işletmede çalışan vasıfsız eleman ile eşdeğer durumda olmakla beraber, çalışma saati diye bir kavramları yoktur. Resmi tatil, yıllık izin, mesai ücreti, kıdem tazminatı gibi terimler sadece teorik olarak bilinmektedir. Yerel medyanın içinde bulunduğu ekonomik yetersizlikler mensupları açısından böylesine

olumsuzlukları sergilerken, gelecek güvencesinden uzak medya mensuplarının istenmeden sürüklendiği ortamlarda, sektör açısından hiç arzulanmayan ve bugün sıkça şikayet edilmeye başlanan bir görüntüyü karşımıza getirmektedir. Ekonomik yetersizliklerin yarattığı dengesizlik içinde ortaya çıkan bu sonuç, ahlaki standartları ve öz disiplini ortadan kaldırmakta konuyu bireysellikten çıkartıp, toplumu ilgilendiren bir boyuta ulaştırabilmektedir. Bazı yerel medya kuruluşları sadece teknik hizmet gören muhabir-kameraman-montajcı gibi çalışanlara ücret ödemekte, program yapımcılarına herhangi bir ücret ödememekte ya da ödeyememektedir. Mali yetersizlik sadece personel maaşlarına yansımamaktadır. Personelin kısıtlı olmasına da neden olmaktadır. Bir kameraman hem montajcılık, hem ışıkçılık yeri geldiği zamanda muhabirlik yapmaktadır. Ekonomik yetersizlik branşlaşmanın önüne geçmiştir. Neo-liberalizmin egemen olduğu dünyamızda medya çalışanları; çalışma koşulları, sosyal güvence ve sendikalaşma hakkında umutsuz değiller ama sorunları çözebilecek somut önerilerden yoksundurlar. Değişen modern teknolojiye ayak uydurulması için, devlet desteğine çözüm olarak önermektedirler. Bu nedenle, yerel medyanın maddi imkanlarının geliştirilmesi içinde reklam dağıtımını esasları düzenlenmeli, banka ve KİT'lerin ilanlarının, yerel medyaya verilmesi görüşünü sunmaktadırlar.

c) Eğitim Sorunu:

Bugünkü sorunları ile boğuşan yerel medya mensupları önemli ölçüde hizmet içi eğitimin yoksunluğu hissetmektedir. Düzenlenecek konferanslar, seminerler için gerekli desteğin hükümetçe sağlanması yerel medya işlevini daha güçlendireceği görüşü içerisindedirler.

Yapılan görüşmeler bağlamında gazete, radyo, televizyon sahipleri ve

yöneticileri sorunlarını ve çözüm önerilerini şu şekilde açıklamışlardır.

a) İdari Sorunlar:

Yerel radyo ve televizyonların kendi bünyelerinden kaynaklanan sorunları olduğu gibi çevreden kaynaklanan sorunların başında idari sorunlar gelmektedir. Yerel radyo ve televizyon kanalları RTÜK'ün talimatıyla il emniyet müdürü ya da valinin denetimi altındadırlar. Söz konusu sorunsala çözüm önerileri, merkezi otoriteye bağlı vali-il emniyet müdürü gibi bürokratların yerel televizyonların denetimi konusunda yetkileri sınırlandırılmalıdır şeklindedir. Ülkemizde, 212 sayılı Basın Yasa'sı gazetecilerin ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır. Kanuna göre, kıdem hakkı için meslekte en az beş yıl çalışmış olmak gerekmektedir. İş güvencesi kapsamına basın çalışanlarının da dahil edilmesi, önemli bir kamusal görevi yerine getiren gazetecilerin yararına olmasının yanında, editöryal bağımsızlığın dolayısıyla da kamunun haber alma hakkının lehine olacaktır. Basın kartlarının dağıtımını konusunda da tartışmaların sürdüğünü söylemek yerinde olacaktır. Bazı medya mensupları basın kartlarının hiçbir kurala tabi olunmadan dağıtılmasına taraftar iken, bazıları açısından da bir onur, bir seçkinlik sembolü olduğu için çok daha ölçülü davranılması gerektiğini savunmaktadırlar.

b) Hukuksal Sorunlar

Son yıllarda kamuoyunda gündem oluşturmuş, medyada çok sık haber olmuş adli olaylarda, yayın yasağı kararları alındığı gözlenmektedir. Mahkemelerce verilen yayın yasağı kararlarında; yapılmakta olan soruşturmanın gizliliği, olay yeri görüntülerinin toplumun beden ve ruh sağlığına zarar verecek nitelikte olması, yapılan yargılama görevinin amacına uygun olarak yerine getirilmesi amacıyla, tüm ulusal ve yerel yayın yapan televizyonlar, bölgesel ve yerel süreli gazeteler olay yeri görüntülerinin kayda alınması, önceden

kayda alınmış görüntülerin ve resimlerin yayınlanması, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 28'inci, Türk Ceza Kanunu'nun 285 ve 286'ncı, 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 3, 19 ve 25'inci, 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkındaki Kanun'un 4'üncü maddesinin a, b ve y bentleri gerekçe gösterilmektedir. Anayasa'ya bakıldığında basın hürriyeti, yayın hakkı, basın araçlarının korunması ve basın dışı kitle haberleşme araçlarından yararlanma, düzeltme ve cevap hakkı 28 ila 32'nci maddeler arasında düzenlenmiştir. Düzenlemelerin bir kısmı yasaklayıcı, özgürlükleri sınırlandırıcı ve basının özgür bir ortam içerisinde görev yapmasını engelleyici niteliktedir. Kanunlarda kitle iletişim araçlarının işleyişleri ile ilgili engel niteliğinde kuralların, adli ve idari düzenlemelerin yer aldığı görülmektedir. Bu alandaki düzenleme bakımından dağınıklık ve farklılıkların bulunduğu bir gerçektir. Yerel medya yöneticileri tarafından halkın bilgi edinme hakkının sınırlandırılmayacağı sürekli tekrar edilmiştir ve bilgi edinme hak olduğuna göre, bu hakka işlerlik sağlayan ve onu yaşama geçirerek insanlara bilgi aktarmakla görevli gazetecilerin yazıları ve haberleri, radyo ve televizyon görüntüleri veya haberleri potansiyel suçlu sayılıp sansüre uğratılmamalıdır.

c) Ekonomik Sorunlar:

Yerel medya sorunlarının en başına ekonomik yetersizliği rahatlıkla oturabiliriz. Gerek teçhizatın pahalı oluşu, gerekse bunların kullanılmasında görev alacak donanımlı elemanların istihdamındaki sıkıntılar, yerel medyanın beklenen düzeye gelmesini engellemektedir. Yerel radyo ve televizyon kanalları, Radyo Televizyon Üst Kurulu tarafından yüzde 5 oranında bir reklam payı, yüzde 5 eğitime katkı payı, kurumlar vergisi, SSK ve lisanslama bedelleri gibi çokta ağır bir ekonomik yaptırımla karşı karşıyadırlar. Bu oran, ulusal kanallarla aynıdır ve zor koşullar altında yayın yapan yerel kanallar için son derece fazladır. Yerel medya yöneticilerine

göre, bu oranların aşağı çekilmesi, yerel yayıncılığın güçlenmesi açısından hayati bir öneme sahiptir. Sorunun çözümü bağlamında en azından RTÜK payının düşürülmesi, eğitime katkı payının tamamen kaldırılması, yerel televizyon ve radyo kanallarının da tıpkı yerel gazetelerde olduğu gibi resmi ilanlardan yararlanması, onların ekonomik olarak güçlenmesine ciddi bir katkı sağlayacağı görüşündeler Ekonomik yetersizlik sorununun aşılması hakkındaki çözüm önerileri ise devlet desteği, mahalli medyanın kendi arasında iyi ilişkiler kurması, yöre halkının sahip çıkması, KOBİ kapsamına alınmak, herhangi bir bankanın bölgenin medya kuruluşlarına düşük faizle kredi vermesi sağlanmak, yerel sanayiden daha çok destek görmek ve yeni yasal düzenlemeye olan ihtiyaç şeklindedir.

d) Resmi İlanlar ve Reklam:

195 sayılı Kanun'un 34. maddesine göre, resmi ilan verilecek dönemsel yayınların nitelikleri, muhteva, sayfa sayı ve ölçüsü, kadro, fiili satış en az yayın hayatı süresi yönlerinden de uygun görülecek diğer yönlerden Basın İlan Kurumu Genel Kurulu'nca saptanır. Yerel basın yöneticilerine göre, Resmi ilanların hakça ve adaletlice dağıtılması gereklidir. Basın İlan Kurum'u bulunan illerin bu konuda bir sıkıntısı yoktur. Fakat Basın İlan Kurum'u bulunmayan illerde ve ilçelerdeki gazeteler ilan dağıtımı konusunda sıkıntı içerisindeyler. Yerel basın yöneticilerine göre, buralarda resmi ilanlar gazetelere eşit bir biçimde dağıtılmamaktadır. Yerel gazetelerin önemli gelir kaynaklarından olan resmi ilanlar ve reklamlar yerel basının ayakta durabilmesini sağlamaktadır. Gazetelerin en önemli gelir kaynakları olan resmi ilanların az oluşu, adaletli şekilde dağıtılmaması ve resmi ilanlarının tahsilatının yasadaki hükümlere karşın geç ve güç oluşu sorun oluşturmaktadır. Öte yandan, yörelerinde bir banka, fabrika veya hastane açan sermaye grupları açılış ilanını o bölgenin, şehrin herhangi bir yerel gazetesine değil de İstanbul'a yakın olmaları

nedeniyle, ulusal bir gazeteye vermeyi tercih etmektedirler. Bu durum, yerel medya açısından olumsuz bir durum teşkil etmekte ve ayakta durabilmeyi sağlayacak ekonomik dengenin bozulmasına neden olmaktadır. Önerileri ise, Basın İlan Kurumu'ndan ayrılarak, Anadolu basını kendi kurumunu kurmalıdır ya da Basın İlan Kurumu büyük gazetelerin hakimiyetinde olmayarak, ilanları eşit dağıtılmalıdır.

e) Tiraj-Reyting:

Gazetenin tüm teknik işlerinin, içeriğinin hazırlanmasından sonra satış için tezgaha çıkması veya daha değişik usullerle okura ulaşması gerekmektedir. İşte burada gazete için talebin ne olduğuna bakılmaktadır. Büyük gazetelerin bölge eki çıkartarak okuyucu çekmeleri, yerel yöneticilerin gazeteye pek itibar etmemeleri ve gazeteyi ücretsiz olarak almak istemeleri sorun teşkil etmektedir. Önerileri, bölgedeki günlük gelişmeler İstanbul medyasından önce bölge basınına bildirilmelidir. Ulusal medyanın lotaryalı, renkli kitle iletişim araçları, yerel medyanın bulunduğu merkezlerde açtığı büroları, rekabetin ötesinde, yerel basına dönük kitle imhası rolü oynamaktadır. Yerel medyanın bulunduğu merkezlerdeki kent yöneticilerinden iş adamlarına, okur, dinler, izler kitleden reklam verenlere kadar tüm gruplar, ulusal medyanın rengarenk ve çekici cazibesıyla yerel medyanın yüzünde dahi bakmamaktadır. Bazı Anadolu kentlerinde görülen tekelcilik sona ermelidir. Reklam verenler yerel medyaya sahip çıkarsa, ulusal medyanın tekeli kırılacaktır. Rekabet ortamı yaratılacak, bundan hem reklam veren hem de yerel medya istifade edecektir.

f) Teknolojik Sorunlar:

Enformasyon çağı olarak nitelendirilen günümüzde statik olmayan medya kuruluşları sürekli kendilerini yenilemek ve geliştirmek zorundadır. Bu değişim ise, ekonomik koşulların elverdiği ölçüde oluşacaktır. Yerel medya artık sahip olduğu

teknoloji kadar yayılabilmek, etkileyebilmek, okunabilmek, kamuoyunun aracı olabilmek olanağına sahiptir. Bir diğer deyişle, teknolojiye hakim olabilmek ve onu kullanabilmek gücü yerel medyanın da gücü anlamına gelmektedir. Değişen dünya ve Türkiye'de nitelikli kitle iletişim araçları tercih edilmektedir. Böylelikle etki gücü de artmakta, verilmek istenilen mesajlar da gelişmiş teknolojinin yardımıyla, iyi hazırlanmış, çekici ve güzel paketler içinde sunulmaktadır. Teknik yetersizlikler ve maddi imkansızlıklar devlet desteğinden yoksun olmalarına bağlanmaktadır. Anadolu medyasına düşük faizli krediler ve devlet desteği çözüm önerisi olarak sunulmaktadır.

g) Kalifiye Eleman Sorunu:

Yerel medya yöneticileri eğitilmiş ve kalifiye çalışanlarla iş yapmaya eğilimli olduklarını fakat genelde yerel medyaya iş başvurusu yapanların oranlamasının söz konusu guruba giren adayların az olduğundan şikayetçidir. Öte yandan İletişim Fakültesi mezunu gençler de eğer iş bulabilirlerse, genel medyayı tercih etmektedirler. Yerel medya yöneticileri zihinlerde oturmuş olan yerel medya zihniyetinin değişmesi bağlamında yerel medyaya giren eğitilmiş, kalifiye elemanların artmasıyla sorunun çözülebileceği inancını taşımaktadır.

h) Mesleki Sorunlar:

Güçlü bir basın birliğine sahip olmayışları ve yerel basının kendi arasında iyi ilişkiler kuramamaları ve yerel gazetelerin belli amaçlar doğrultusunda yönlendirilmeleri sorun teşkil etmektedir. Gelir durumları kısıtlı olan yerel medyanın bir kısmı, ayakta kalabilmek için bazı kişi veya kuruluşların sesi olma yoluna gitmekte, karşılıklı olduğu düşünülen menfaatlerin ortadan kalkması sonucu zor durumda kalmaktadırlar. Etik problemlerin genellikle, reklam-siyaset-resmi ilan alımları etrafında sıkça yaşandığı

belirtiyor. Bu sorunun çözümü konusunda ise medya kurumları ve çalışanlarının ortak bir dil oluşturarak, ortak değerlere sahip çıkması gerektiği vurgulanmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Yerel medya, kendi yörelerinde yaşayanlara yönelik haber ve enformasyon aktarır. Yöre halkının beklentileri, şikayetleri, yöneticilerin çalışmaları ve söz konusu çalışmalarda yapılan yanlışlar hakkında kamuoyunu objektif olarak bilgilendirir. Devlet ve millet arasında bir köprü kurarak toplumun gören gözü, işiten kulağı ve konuşan dili olma özelliğini taşır. Yerel medya, kamuoyunu oluşturma ve kamuoyunu yansıtma görevi nedeniyle toplumun adeta motoru sayılabilir. Ancak, bu kadar önemli görevler üstlenmiş olan yerel medyanın da birtakım problemleri vardır. Yapılan söyleşiler ışığında yerel medya çalışanlarının en önemli şikayetlerinin; haber ve bilgi kaynaklarına ulaşmada sıkıntı, haber yazarken kendilerini özgür ve bağımsız hissetmemeleri, çalışma koşulları, aldıkları ücretten duyulan memnuniyetsizlik, istihdam, sendikasılaştırma, meslek içi eğitimin yetersizliği; yerel medya sahibi ve yöneticilerinin en önemli şikayetlerinin resmi ilan pastasından yeterince pay alamamak, ticari ilan ve reklam yetersizliği, öz sermaye, prestij, teknolojiyi yakalayabilme zorluğu, reyting-tiraj sorunu, kalifiye eleman sıkıntısı, devletin yerel medyayı yeteri kadar desteklememesi ve hukuksal sorunlar olduğu tespit edilmiştir. Kocaeli, iddialara göre yerel gazeteciliğin en iyi yapıldığı üç beş ilden birisidir. İzmit merkezde yayın yapan gazetelerin yaklaşık toplam tirajı 12 bin civarındadır. 500 bin nüfusa yaklaşan bir İzmit, 1 milyonu geçen Kocaeli için bu tirajın az olduğu söylenebilir. Bu açıdan baktığımızda, Türkiye'nin en büyük sanayi kenti olan Kocaeli ilinde yayımlanan yerel gazetelerin; kent halkı, kentlerde bulunan kurumlar ve sivil toplum örgütleriyle bütünleşmemeleri, bu gazetelerin yerel basın olup olmadıkları konusunda şüpheler uyandırmaktadır. Türk

Basın Tarihi'ne baktığımızda gazetenin patronu, gazetesinde başyazı yazar gazeteciydi. Günümüzde ise, gazete patronu başka bir alanda ya da alanlarda çalışan kişi olarak karşımıza çıkmaktadır. Kocaeli basınında güçlü konumda olan 6 gazeteden sadece, Özgür Kocaeli Gazetesi'nin sahibi kendisini gazeteci olarak tanımlamaktadır. Diğer gazetelerin sahiplik yapısına bakıldığında ticaret, sanayi, turizm gibi alanlarda faaliyet göstermektedirler. Gazete yetkilileri ve yöneticileri arasında aktif politikayla uğraşanların sayısı beklenenden daha düşük çıkmıştır. Gazete yetkilileri, siyasi partilerle ve ilişkilerinin mesafeli olduğunu, haber içeriklerine müdahale etmelerine izin vermediklerini söylemişlerdir.

İzmit'te yerel televizyonlar dört türlü reklam almaktadırlar. Görüntülü reklamlar, altyazılar, panolar ve sponsorlar. Radyo reklamlarında iki türlü reklamlar alınmaktadır. Reklam kuşakları ve sponsor programlar. Genelde müşteri temsilcisinin reklam veren firmayı ziyaretiyle başlayan reklam anlaşmaları, hazırlanan prodüksiyonu firmaya sunmasıyla devam eder. Televizyonda reklam saniyeleri 30 saniye ile 2 dakika arasındadır. Televizyon reklamının saniye birim fiyatı ortalama 1-2 Türk Lirası aralığında değişmektedir. 8 dakikadan fazla olamama şartına rağmen, reklamlar çoğu zaman bu süreyi aşmaktadır. Radyolarda reklam saniyeleri 10 saniye ile 50 saniye arasında değişmektedir. Radyo reklamının saniye birim fiyatı 0,20-0,35 kuruş aralığındadır. Ancak, serbest piyasa olduğundan daha ucuza reklam alan yerel medya kuruluşları da vardır. Yerel televizyonların reklam gelirinden başka, seçim dönemlerinde yapılan programlardan da ek gelirleri vardır. Yerel televizyon ve radyoların ulusal reklam pastasından aldıkları pay son derece kısıtlıdır. Bunun asıl nedeni de, yerel medyanın ciddi bir merkezden takip edilmemesi ve yerel medyaya reklam pazarlayan şirketlerin, firmalarla anlaşarak fiyat kırmaları ve yerel medyaya çok düşük ücretlerle reklam göndermeleridir. Yerel televizyonlar ve radyolar tarafından yıllık ortak reklam fiyatı

açıklanarak bu durum aşılabılır. Bunun yanı sıra, yerel televizyonlardan ulusal televizyonlarla aynı oranda yüzde 5 eğitime katkı payı ile yüzde 5 RTÜK payı kesilmektedir. Ödemesi gereken vergileri, gelişmiş batı ülkelerin de olduğu gibi makine ve insana yatırım yapılması şartı ile vergilerden muaf tutulabilir. Yerel televizyonlar ve radyolar ürettikleri yerel projeler bağlamında Türk Telekom'un, RTÜK'ün, Anadolu Ajansı'nın imkanlarından indirimli olarak yararlandırılabilir. Mahalli yayın kuruluşlarının ihtiyacı olan makine, teçhizat, yardımcı malzemelerin gerek yurt içi, gerekse yurt dışından temin edilmesi sırasında KDV, vergi, harç ve fonların tümü ile kaldırılması veya asgari seviyelere indirilmesi sağlanabilir. Yerel medya ile ilgili sorunların birçoğunun temelinde ekonomik nedenler; güçlü sermaye yapısının bulunmayışı yatmaktadır. Herhangi bir baskı makinesi alınmak istense, radyo istasyonu veya televizyon istasyonuna cihaz alınmak istense ciddi oranda para gerekmektedir. Bugün ulusal televizyonlar, kendi yayın programlarında hatta vericilerin olduğu bölgelerde çok ciddi bir şekilde koruma altındayken, yerel televizyonlar resmi koruma altında değildir, her türlü saldırıya açık bir şekilde yayın yapmaktadırlar. Bilindiği üzere medyanın en önemli gelir kaynağı reklam ve ilan gelirleridir. Küçük sermayelerle kurulan yerel medya kuruluşlarının sermaye yapısı gelişmeye, ilerlemeye, günün gereklerine uygun gazetecilik yapmayı engellemektedir. Bu bağlamda, yerel medyanın gelir kalemini oluşturan özel ilan-reklam gelirleri artmadıkça, mali yapısının güçlenmesi olanaksızdır. Düşünce hürriyetinin sağlanabilmesi için, devletin yerel basına yardımı gerekmektedir. Yerel basının hayatını devam ettirebilmesi için; girdileri ucuzlatmak, ilanları hakça dağıtmak, altyapı hizmetlerini kurmak ve dağıtımını sağlamak gibi şartlar sağlanabilir. Yerel medya gelir kaynağı olarak sadece reklama dayanmak zorunda değildir. Bazı Avrupa ülkelerindeki örneklerin de gösterdiği gibi, yerel medya

sadece reklam gelirlerine dayanmak zorunda bırakılmayabilir. Yerel medya merkezi yönetimden, yerel yönetimden yapılan yardımlar, kamusal fonlar, destekler olarak farklı gelir kaynaklarına sahip olabilir. Bu konuda yerel medyanın yapabileceği, birleşerek bu konuda talep oluşturmaktır. Diğer yandan, gelir kaynaklarının piyasa veya kamu kuruluşları olması, yerel medyanın mutlaka onların çıkarlarını yansıtan bir yayıncılık yapması anlamına gelmez. Söz konusu maddi desteklere rağmen, yerel medyanın özerk bir yapılanma içinde olması mümkündür. Yerel medyanın sorunlarının çözümü için, yerel medya mensuplarının kendi aralarında genel bir uzlaşmaya varmaları gerekmektedir. Halen yerel medya mensupları arasında çok ciddi görüş ayrılıkları mevcuttur. Örneğin, bazı yerel medya mensupları, kredilendirme doğrudan desteğin sağlanmasına bağımsızlıklarının zarar göreceği endişesiyle karşı çıkmaktadırlar. Buradaki önemli konu, yerel medyanın sorunları ve çözüm yöntemleri hakkında belirli bir uzlaşmaya varmaları, bunun için de yeterli ölçüde örgütlenebilmeleridir.

Yerel basında çalışanların sayısı ve niteliği ile ilgili önemli sorunlar da yaşanmaktadır. Profesyonel kadro eksikliği içerik ve baskı kalitesi olarak kendini hissettirmektedir. Yetkililerce verilen bilgilere göre, çalışanların yarısından fazlası lise mezunudur. Eğitim eksik olunca teori de teknik de zorlaşmaktadır. Yerel gündemi etkilemeleri, halkı toplumsal ve demokratik görevleri konusunda bilinçlendirmeleri beklenen yerel medya çalışanlarının, eğitimleriyle toplumun önünde oldukları da söylenememektedir. Yerel medya çalışanlarının çalışma koşulları ve çalışanlarının nitelikleri de işgücü sorunun bir başka boyutunu oluşturmaktadır. Yerel medya mensuplarına geçimlerini dahi sağlayacak düzeyde ücretler ödenmekte, birçoğuna sosyal güvence sağlanmamakta, örgütlenme ve sendika hakkı verilmemekte, iş sürekliliği ve ev güvencesi bulunmamaktadır. Dolayısıyla yerel medya tercih edilen bir meslek konumuna

ulaşamamaktadır. İzmit'te, iletişim mezunlarının birçoğu medya sektöründe yer almamaktadır. Yerel gazetelerde çalışmayı tercih etmemeleri veya yerel gazetelerin iletişim mezunlarını istihdam edecek anlayış ve imkanlara sahip olmadığı ortada olan bir gerçektir. Yerel gazetede asgari çalışan sayısı ile ilgili sınır resmi ilan mevzuatıyla belirlenmiş durumdadır. Resmi ilan alabilmek için yerine getirilmesi şartlardan biri, asgari gazeteci kadrolarıdır. Kocaeli'nde gazetelerde çalışan sayısı 10 ve daha üzerindedir. Kocaeli basını büyük çoğunlukla 212 sayılı yasaya göre basın mensubu çalıştırmaktadır. Basın İlan Kurum'u ilan almak isteyen gazetelerden 212 Sayılı Yasa'ya göre en az 7 kişinin yasaya göre çalışmasını şart koşmaktadır. İzmit yerel basınında az sayıda da olsa aile fertlerini çalışan gösterip 212 Sayılı Yasa'ya göre sigortalanan gazeteler mevcuttur. Ancak böyle bir durum tespit olduğunda yaptırımları vardır. Gazeteciler ile basın patronları arasındaki ilişkilerin dengesini sağlayacak, basın çalışanlarını medya patronlarına karşı hem ekonomik hem sosyal açıdan özgür hissettirecek, iş güvencesini sağlayacak bir düzenleme mevcut değildir. İzmit'te, basının sahip olduğu teknolojiye bakılırsa diğer illerde çıkarılan gazetelere nazaran önde sayabiliriz. Gazetelerin tümü bilgisayar tekniği ile dizilmekte, ofset-web tekniği ile basılmaktadır. Ancak, web-ofset sisteminde basılan gazetelerin büyük bölümü kendi tesislerine sahip değildir. Web-ofset matbaalarını kendileri kurmak yerine, bu nitelikteki matbaalarda bastırmaktadırlar. Bilgisayar alt yapısı ve tasarımda kullanılan programlar, internet ve ajans aboneliği, dijital fotoğraf makineleri ile teknoloji yakalanmaya çalışılmıştır. Radyo ve televizyonlar da modern teknolojiyi yakalamış sayılabilir ancak, özellikle yerel televizyonların izlenme oranları düşüktür. Ulusal ve yerel medyanın sorunlarını birbirinden ayırmak pek mümkün değildir. Çünkü, medyanın sorunları iç içe geçmiş durumdadır. Yerel medya, demokrasinin, çoksesliliğin, basın özgürlüğünün çok önemli bir eksenini teşkil etmekle birlikte,

ülkemizde çok ciddi sorunlarla karşı karşıyadır. Türkiye'nin günümüzde belki de en büyük meselesi orta ve uzun vadeli bir medya stratejisinin bulunmamasıdır. Eğer Türkiye'nin uzun ve orta vadede hedefleri varsa, medya da topluma ve ülkeye hizmet etmek durumundaysa, öncelikle Türkiye'nin orta ve uzun vadeli bir medya stratejisinin oluşturulması gerekmektedir.

Sonuç olarak; yaşanan sorunlara rağmen yerel medya; küreselleşmenin yaşattığı asimilasyona karşı bir direniş özelliği taşımaktadır. Ulus-devlet yapısının parçalandığı günümüzde, kimlikler hala önemli bir yapı oluşturmaktadır. Yerel medyanın, yaygın medya ağı karşısında alternatif olarak dikilebilecek demokratik bir yapılanma oluşturabilmesi için; etkin bir okur/dinler/izler kitle temelinde kökleşmesi, bünyesinde eğitilmiş ve kalifiye elemanlar bulundurabilmesi, etik ve siyasal olarak sorumlu dil ve içerikte yayın yapması, kurum içi demokratikleşmeyi ve bu bağlamda yerel iktidar güç merkezlerinden bağımsız olarak davranmayı başarabilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde içinde bulunduğu sorunları aşamayacaktır.

Kaynakça

- Altunbaş, H. (2003). Radyo Reklamcılığı ve Türkiye'de Yerel Radyolar. Konya: Tablet Kitabevi
- Arapoğlu, N. (1994). Yerel Radyo-Televizyonlar ve Bir Örnek: İzmit. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aydeniz, H. (2007). Türkiye'de Yerel Basın (Editör: Suat Gezgin). *Tarihsel ve Literatür Açısından Yerel Gazetecilik* (s.10-16). İstanbul: Doğan Ofset Yayıncılık Ve Matbaacılık.
- Aziz, A. (1999). Türkiye'de Televizyon Yayıncılığının 30 Yılı. Ankara: Trt Genel Sekreterlik Basın ve Yayın Müdürlüğü Ofset Tesisleri.

- Cankaya, Ö. (1997). Dünden Bugüne Radyo Televizyon. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Çığ, Ü. (2007). Türkiye’de Yerel Basın (Editör: Suat Gezgin). *19 Yüzyılda Osmanlı’da Gazetecilik Hareketleri: Takvim-İ Vekayi’dan Vilayet Ve Özel Girişim Gazetelerine* (S.62-73). İstanbul: Doğan Ofset Yayıncılık Ve Matbaacılık.
- Çakır, H. (1997). Osmanlı Basınında Reklam. Ankara: Elit Reklamcılık.
- Çakır, H. (2005). Tüm Yönleriyle Radyo. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Duman, H. (2007). Türkiye’de Yerel Basın (Editör: Suat Gezgin). *Osmanlı Döneminde Yerel Basın* (s.82-85). İstanbul: Doğan Ofset Yayıncılık ve Matbaacılık.
- Erdoğan, İ. (2007). Türkiye’de Gazetecilik ve Bilim İletişimi, Yapısal Özellikler Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Ankara: Pozitif Matbaacılık.
- Girgin, A. (2001). Türk Basın Tarihi’nde Yerel Gazetecilik. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Gündüz, U. (2007). Türkiye’de Yerel Basın (Editör: Suat Gezgin). *Kurtuluş Savaşı’nda Yerel Basının Rolü* (S.91-95). İstanbul: Doğan Ofset Yayıncılık Ve Matbaacılık.
- Işık, M. (2002). Dünya ve Türkiye Bağlamında Kitle İletişim Sistemleri. Konya: Eğitim Kitabevi.
- Koloğlu, O. (1994). Osmanlıdan Günümüze Türkiye’de Basın. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Şeker, M. (2007). Tekniği, İçeriği, Çalışan Profili, Haber Kaynakları, Ekonomi Politikası, Gücü ve Sorunlarıyla Yerel Gazeteler. Konya: Tablet Yayınevi.